

Kulonyhäkäs

Brandmögelbagge

Corticaria cucujiformis (*Corticaria planula*)

Luontodirektiivin laji (liite II)
BOR suojelutaso ei tiedossa

Koodi: 1921

Rauhoitettu (LSA 471/2013)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 471/2013)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

Luonnehdinta

Kulonyhäkäs on tummanruskea, pieni (n. 2 mm pitkä) ja litteä kovakuoriainen. Sen kanssa samaan sukuun kuuluu useita Suomessa eläviä lajeja ja niitä voi elää samoissa paikoissa kulonyhökkään kanssa. Kulonyhäkästä on lähes mahdoton tunnistaa maastossa, vaikkakin se on sukulaisiaan litteämpi ja tummempi.

Nimellä *Corticaria planula* tunnettu kulonyhäkäs on äskettäin yhdistetty Etelä-Euroopasta tunnetun lajin *Corticaria cucujiformis* kanssa.

Elinympäristö ja levinneisyys

Kulonyhökkästä on tehty Suomessa vai yksi havainto Ilomantsin Pönttövaaran alueelta vuonna 1975. Havainto tehtiin vanhassa metsässä, jossa oli poikkeuksellisen paljon lahoa lehtipuuta (erityisesti haapaa), mutta tarkempia havainto-olosuhteita ei tunneta. Kulonyhökkään levinneisyysalue voisi ruotsalaisten löytöjen perusteella arvioiden ulottua ainakin Lapin eteläosiin asti. Kaikki kolme Ruotsissa tehtyä havaintoa ovat palaneilta lehtipuilta. Pohjois-Amerikassa laji elää palaneissa metsissä, joissa sitä tavataan vain lyhyen aikaa palon jälkeen. Elinpaikan valinnan ratkaisee todennäköisesti oikea sienilaji, jota ei kuitenkaan varmuudella tunneta. Havaintojen mukaan sitä on tavattu kuoren alta sekä vihreän että violetin homemaisen sienien yhteydessä, jota ei ole varmuudella tunnistettu. Todennäköisesti kyseessä on *Trichoderma* -suvun homesieni. Sieniä voi sopivissa oloissa kasvaa muissakin kuin palaneissa puissa.

Nykytila ja uhkatekijät

Suomesta on tavattu vain yksi yksilö, minkä vuoksi lajin kannan kehitystä ei voida arvioida. Ainoa löytöpaikka oli yksi viime vuosikymmenien parhaista lahopuukovakuoriaiseskittymistä. Lajille sopivien elinympäristöjen voidaan kuitenkin arvioida vähentyneen voimakkaasti. Ruotsissa kulonyhäkäs on arvioitu hävinneeksi. Nykyiset suojelualueet ovat pääosin kulonyhökkään todennäköisimmällä esiintymisalueella. Pelkkä metsien suojelu ei ilmeisesti kuitenkaan riitä turvaamaan lajin elinmahdollisuuksia, jos tulen vaurioittamaa puuta ei ole tarjolla. Suojelua vaikeuttaa myös metsäpalojen sattumanvaraisuus ja paloalueiden lyhytaikaisuus. Vaikka tuoreita paloalueita suojeltaisiinkin, häviää laji niiltä kuitenkin ennen pitkää.

Hoitosuositukset

Suotuisa suojelutaso edellyttää, että sopivia elinympäristöjä suojellaan riittävästi Suomessa, ja nykyiset suojelualueet eivät riitä suojelemaan lajia. Jos kulonyhäkästä löydetään uusilta paikoilta, on kaikki löytöpaikat syytä suojella. Samalla pitää varmistaa palaneen puun saatavuus paikkojen ympäristössä. Jos lajia onnistutaan löytämään jostakin runsaampana, on sen elinympäristövaatimukset selvitettävä suojelutoimenpiteiden tarkentamiseksi.

Lähteet

Ilmonen, J., Ryttyäri, T. & Alanen, A. (toim.). 2001. Luontodirektiivin kasvit ja selkärangattomat eläimet – Suomen Natura 2000 -ehdotuksen luonnontieteellinen arviointi. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 510. 177 s.